

Slovenski Tednik.

Politični in gospodarski list za kmetско ljudstvo.

Izhaja trikrat na mesec.

List velja za celo leto 2 gld. 80 kr., za pol leta
1 gld. 40 kr. — Posamezni list velja 6 soldov.

Uredništvo in opravništvo lista je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši „Hotel Europa.“

Inštalacija preč. knezoškofa ljubljanskega g. dr. Pogačarja

zadnjo nedeljo je bila gotovo redka slovesnost, pomenljiva tem bolj, ker so pri njej bili zbrani škofje vseh slovanskih pokrajin; zbralo se je v nedeljo 5. septembra na tisoče naroda v stolnej cerkvi ljubljanske in zunaj nje, ki je z vzvišenimi čutili pričakovalo trenotka, ko bode dolgo časa osirotena škofija dobila novega vladarja.

Cerkev je bila v vseh svojih prostorih prenapolnena. Sprednje klopi v cerkvi bile so rezervirane za zastopnike deželne vlade, deželne odbora, deželne sodnije, mešnega odbora in zastopnike vojaštva. Po sredi cerkve je bila postavljena častna straža, obstoječa iz podčastnikov domačega Kuhnovega polka. Točno ob devetih urah je prišla duhovščina z novim knezoškofo iz njegove palače v procesiji v sledečem redu: najprvo za cerkvenimi zastavami redovniki, potem kapitelski križ, za tem teologi, koperatorji, kurati in župniki, profesorji in katehetji javnih šol, rektorji knezoškofijskega semenišča in Alojzjevišča, profesorji teologije, dekani iz dežele, kapitel novomeški, častni korarji in kapitel stolne cerkve ljubljanske.

Za temi prišel je preuzvišeni nadškof in metropolit dr. Golmajer z novoizbranim knezoškofo dr. Pogačarjem, za tema knezoškofa krški dr. V. Wierzy in lavantinski dr. Stepišnik in preuzvišeni tržaški škof Dobrila. Ko so se škofje napravili za obred, bralo se je najprej papeževo potrjenje. Zatem je

sledilo po obredu predpisano izpraševanje novoizbranega knezoškofa. Mej mašo se je vršilo posvečevanje po obredu, ki ga zato predpisuje cerkev. Na to je nadškof Golmajer intoniral zahvalno pesen, in mej petjem te pesni je novoposvečeni knezoškof, spremljan od družih škofov, po cerkvi idoč zbranemu ljudstvu delil blagoslov. Po maši, ko je novoposvečeni škof trikrat zapel „ad multos annos“, poljubili so nadškof goriški in drugi škofje novoposvečenega in so ga posadili slovesno mej zvonjenjem vseh zvonov na škofovski prestol. Stolni dekan Zupan je pozdravil nato novoposvečenega v latinskem jeziku; a knezoškof je na to odgovoril tudi v latinskem jeziku. Potem je novoposvečeni g. knezoškof poljubil korarje, drugi duhovni pa so njemu poljubili prstan na roki. Potem je spremila duhovščina v procesiji novega g. knezoškofa v njegovo palačo, kder so mu prinesli duhovniki svoja voščila.

Po pólú dne ob 2. je bil slovesen obed pri novem knezoškofo, h kateremu so bili povabljeni načelniki vseh oblastnij, korarji in dekani. Pri obedu je nadškof Golmajer prvi napil Nj. sv. papežu, zatem novoposvečenec knezoškof dr. Pogačar Nj. v. cesarju avstrijskemu Franju Josipu. Mej obedom je igrala na dvorišči vojaška godba. Nižje duhovstvo obedovalo je mej tem v knezoškofijskem semenišči, kder se je tudi mnogo napivalo. Cela slovesnost je napravila na občinstvo velikansk vtis.

M.

Domače stvari.

— († Lovro Pintar.) Iz Tupalič se nam piše 10. septembra: Ravnokar je umrl gosp. Lovro Pintar, bivši župnik na Brezovici in bivši deželni in državni poslanec. Vrlemu narodnjaku in poštenjaku naj se ohrani hvaležen spomin.

— (Umrli) je župnik Lesjak, fajmošter v Sodražici, tist, ki je bil v Novem mestu pred porotniki obsojen zaradi neke politične pridige. Prestal je stari mož zadnji čas mnogo in še škof Vidmar je ravnal preveč brezobzirno ž njim.

— (Za sirote hercegovinske in bosenske) je sedaj dovoljeno pobiranje. Naj torej precej vsa društva mala in velika po Sloveniji napravijo besede, koncerte, tombole z vstopnino; dalje naj povsod skupaj sedeči prijatelji mej soboj male zbirke napravljajo in ali nam ali naravnost odboru pošljejo.

— (Narodna čitalnica Zagorska na Notranjskem) je napravila v nedeljo, 12. septembra po polu dne ob 5. uri tombolo. Čisti donesek je namenjen na korist stradajočim Hercegovincem.

— (Za sirote vstajnikov.) Moj drugimi pošiljatkami za podpiralni odbor smo dobili sledeče pismo: Izpodbujen od ljubezni do Slovanstva nesrečnega, od mnogo strani po krivici nespoštovanega naroda, izpodbujen od ljubezni do pravice, sem zbiral v Ukvah darove za nesrečne naše brate na jugu, boreče se za človeške pravice. Nabral sem vsega skupaj 26 gld. (šest in dvajset goldinarjev), katere vam tukaj pošljem. — Darovali so možje in fantje, darovale so žene in dekleta da bi pomagali s tem obrisati solze jokajočih sirot in nasititi lačne sestre na jugu. Vsi so darovali po svoji moči z bratovsko ljubeznijo. Rekli so: „Ako našemu bratu ne pomagamo, komu pa hočemo?“ Darovali so kot Slovenci svojim bratom Slavjanom, darovali so kot kristjani svojim bratom kristijanom.

L. K.

— (Skozi Ljubljano) je šlo pred nekoliko dnevi zopet več slovanskih prostov-

voljcev v Hercegovino, s katerimi smo imeli priliko govoriti. Tudi Slovencev je šlo več v Bosno in v Hercegovino. Trije nam pišejo, da so predvčeranjem stopili čez Savo na Turško.

— (G. France Robič) glavni učitelj na mariborskem pripravnišči je imenovan za sonda izpitovalne komisije za ljudske in mestjanske šole.

— (Na ljubljansko gimnazijo) je v prvo šolo oglasilo se letos v nemški oddelenek 38, v slovenski pak 74 učencev. Torej ker jih je bilo lansko leto 50 v slovenskem letos 24 več nego lani.

— (Stekel pes) pri g. L. na Rakeku je ugriznil dva fanta (jeden 5 in jeden 12 let star) in necega starega moža. Vse tri so v ljubljansko bolnico poslali.

— (Med) je bil v Ljubljani zadnji se- manji dan po 22 gld. cent.

— (Povozil) je kočevski poštar pri rožnih ulicah v Ljubljani neko staro žensko tako, da je nevarno bolna v bolnico prenesena.

— (Ropanje.) Iz Krškega se nam piše: Pred necimi dnevi je poročal „Slov. Narod“ kako mala je varnost posestnikov tu v bližini. Tudi denes vam poročam enak slučaj. Blizu sv. Duha napala sta dva pobalina posestnika Jože Pirca iz Nove gore in mu zapadno vzela 55 gl., nakazani čin sodniji, in hvalevredna žandarmerija prignala lopova v sodnijsko varstvo.

— (Iz Cerknice) se nam piše: Delitev premij za dobro rejo konj se je vršila v Cerknici dne 3. septembra. Obdarovani so bili gg. Dekleva, Krašovic, Obreza, Šerko, Pogačnik in Urbas. Kobil in 3letnih žrebic sicer nij bilo mnogo prognanih, a lepa živina se je le videla. Upati pa je, da Cerknica, kjer je sedaj štacija za c. žrebce, bode v prihodnjic veliko in lepih kobil in čez čas žlahtnih 3letnih žrebic k delitvi premij izpostavila. Kako konjereja pri nas napreduje, dokazuje slučaj, da je letos prvo leto od tega, kar je štacija ustanovljena, 69 kobil pripuščenih bilo, a prejšnje čase komaj po pet ali šest.

— (Pogorela) je v torek zvečer ob 10. uri v Podpeči pod Žalostno goro hiša s poslopjem, živežem in klajo. Opalilo se je petero otrok, eden se je v dimu zadušil in umrl. Dva sta v smrtnej nevarnosti še. Tudi dve telici in 6 kokošij je zgorelo.

— (Od Borovnice) se nam poroča 9. sept.: Pretečeni teden je neki posestnik iz Dol zagrabil na močvirju planinskega orla, v tem hipu, ko se je hotel kviško dvigniti. Razprostene peruti merile so 6 čevljev in 8 palcev. Ponese ga domu, a pogine mu uže tretji dan.

— (Nesreča.) V Žuženberku na Dolenskem je pal Jos. Valant, tesar, sè svoje strehe ko jo je pokrival 9. sept. in se je precej ubil.

— (Nesreča.) Iz Krškega se nam piše 7. t. m.: Denes je padel tukaj iz prvega nadstrodja neke hiše 14 letni fant italijanskega zidarskega mojstra Petra, ter se jako poškodoval. Vendar je upati, da ostane pri življenji.

— (Roparsk napad.) Piše se nam od sv. Duha pri Krškem 5. t. m.: Denes je šel pošten kmetovalec France Petrič iz Rake, kjer je imel kupčijo, proti domu. Na Raki je menjal petdesetak. To so nekateri ljudje videli ali zvedeli. Komaj je bil Petrič četrte ure od Rake, napade ga nekaj fantinov, ter ga poderó na tla. Začno mu potem iskati po žepih, a on jim da sam listnico, rekoč: „Tukaj-le imate, več nemam“. V listnici je bil pa samo en goldinarski bankovec. Lupeži misleči, da je petdesetak notri, zbežé urno. Mož pa, akoravno zelo stopen, vstane. Reč je potem takoj naznanil sodniji, ki zdaj išče roparjev.

— (Iz Velicij Lašč) se nam piše: Pobegnil, je te dni deček Janez Tomsič sin tukajšnjega župana v velicij Laščah pobral je vso svojo obleko do zadnjega kopita in izginil je; 15. sept. so ga pogrešili, starši silno žalujejo, ker tudi ne vedo kam je izginil; Deček je star 15 let, povedal nij nikomur nič.

— (V Železnikih) se je — kakor „Dan.“ piše — pretekli teden pripetila pri

beljavi podružnice nesreča. Padla sta dva Italijana z odra, in si je jeden zlomil nogo drugi pa roko in nogo, ter se pohabil tudi znotraj tako, da je revež umrl. Bili so baje preslabo odre postavili.

— (Obstrelil) je 14letni kočevski gimnazijalec Fr. Češarek svojega prijatelja 16letnega J. Ramorja, ko se je z dvocevno pištolo igral in se mu je izprožila.

— (Osem romarjev) in romaric, ki so šli v torek iz Istre čez Učko goro na Trsat, je bilo od 12 tolovajev strahovito oropanih vsega denarja, kinča, celo obleka je bila z njih trgana, poroča „Danica“.

— (V Rim) sta odšla 13. t. m. Anton Zupančič, kaplan v Cerkljah, in Bl. Muhovec, kaplan v Kamniku.

Politični razgled.

Notranje dežele.

Naša avstrijska *cesarica* Elizabeta je bila v soboto v smrtnej nevarnosti. Iz Sasselota na Francoskem, kjer biva čez poletje, je pala s konja tako, da je nekaj časa brez zavestnosti ležala. Nevarnosti sedaj nij več, ker v nedeljo je mogla uže malo iz postelje iti.

Vnanje države.

Srbija se boja ne udeleži. Boji se Turkov, premalo ima orožja, prekasno je! Minister je našel v arzenalih vse v neredu! V teh besedah je dovolj tuge, žalosti za slovansko srce — če so resnične. Sicer bode govorila narodna skupščina zadnjo besedo. Vendar prva njena beseda nij možata. Iz Belgrada namreč telegraf poroča: „Narodna skupščina je šla čez molbenico bosenske deputacije, ki prosi pomoč, na dnevni red!“

Ruski „Golos“ pravi: „Turško vladanje nad krščanskimi narodi je neumna stvar, ki nij primerna nazorom današnje Evrope. Dvajsetletni poskušaji turške vlade so pokazali, da nij zmožna, take razmere ustvariti, kakor bi ustregle opravičenim željam narodov, — za to Turki ne spadajo več v Evropo.“

Rusi bodo vendar tudi začeli podpisati vstaše v jugu slovanskega sveta. Čar je dovolil dobrodelnemu slovanskemu odboru v Jetrogradu, da sme darove zbirati.

Turška vlada je vrgla posleduje dni mnogo laži-telegramov mej svet, da bi s tem

zakrila navarnost, ki jej preti od strani vstašev in Črnogore. Eden teh telegramov poroča celo, da je Server-paša naznanil iz Mostara, da je vstanka uže konec in da posredovanja tujih konzulov celo treba ne bode! A celo „N. Fr. P.“, ki bi v svojem sovarštvu do Slovanov celi vstanek rada v žlici vode vtopila, priznava, da zasedanja vstaši še zmirom vsa važna mesta proti Črnejšgori, kakor Gačko, Gradino Krstac in vse prehode, ki vodijo v Bosno črez Novibazar, ter da so dobro pripravljeni na napad, katerega namerava Derviš paša od Narente črez Popovopolje proti Trebinju in iz Nevesinja črez Gackem proti Nikšiću na črnogorskejš meji. Turki bi radi predrič črez Dormitor v dolino Tare na Kolašin in Sjenico, da bi se mogli združiti z onimi vojaki, ki pridejo in Makedonije, ker imajo soteske črez Novibazar vstaši v rokah. Toda predno Turki omenjeno linijo forsirajo, jih bode stalo še mnogo truda in krvi!

Turška vlada poroča iz Carigrada. Kar so konzuli prišli v Stolac (16. ali 15 sept.) nij nobenega poročila od njih. Vodje vstašev so jim na mej potom rekli, da ne vrnijo, da lokalnej (hercegovinskejš) vi di ne zaupajo, da morajo tedaj od centralne vlade v Carigradu (?) zagotovila imeti.

Vstanek v Hercegovini in Bosni.

Iz Spljeta 15. sept. [Izv. teleg. „Slovenskemu Narodu.“] Pri Nabresci so bili Turci pobiti; 130 je mrtvih, 200 ranjenih in zajetih. V soboto so prijeli vstaši 2 bataljona idoča proti Trebinju. Pivi bataljon je bil razgnan ostavivši vse. Vstaši so dobili 80 konj, ostalo posekavši in uničivši. Broj mrtvih je nepoznat.

Iz Spljeta, 18. sept. [Izv. telegram „Slov. Narodu.“] Turška karaula v Tiskoven je od vstašev zapaljena, Turci so pobegli. Golub udaril na Trubar.

Iz Dubrovnika 18. sept. [Izv. telegram „Slov. Narodu.“] Konzularna komisija, ki je imela vstaše pomiriti, nij čisto nič opravila. Vodje vstašev pravijo, da rajši umrjo nego da bi lažnjivim turškim obljubam verjeli. — V boji pri Skrobotu se je izgubil Nedjib-paša in en bimbaša. Trebinj-

ski paša jih zastonj išče. Pri Ravnem, pri Gačku, pri Ključih, pri Pivi so bile bitve. Povsod so vstaši zmagali in mnogo živeža zaplenili.

„Slov. Narod“ prinaša sledeče pismo, ki ga je pisal naš rojak, vodja Hercegovincev Miroslav Hubmajer, ljubljanskemu prijatelju, faktorju „narodne tiskarne“. Natisnili bi najraje celo pismo, vendar so tndi stvari v njem, o katerih sodimo, da jih pisalec nij za javnost namenil, za to le nekatere reči iz pisma Miroslavljeva, pisanega 3. sept., a v Ljubljano došlega 9. sept.: „Kar se je svetu javljalo o izdajstvu Ljubobratia in Kosta je nesramna laž dveh Srbov, katera mi imamo za podkupljena špijona. Mijo Ljubobratia je bil odšel s Kostom na skupščino v samostan Kosirjevo. Ta skupščina nij nič sklenila, ker se nij moglo dovolj glavarjev udeležiti. Pri odhodu je postavil za glavarje Luko Petkovića in Rade Bajkovića, a jaz sem imel poveljništvo na Drieni. Tri dni je bilo vse mirno v Drienu, jaz sem streljal na kulo in pazil jo s svojimi vojniki, da nij mogel noben Turek ven, noben notri. Četrty dan sem upal, da bode kula naša, ker Turki v kuli nijso imeli vode a jednega ranjenika pri sebi. Da bi bolj gotovo dobil četrty dan tvrdnjavico, splazil sem se bil v četrtej noči s 5 funty dinamita do tvrdnjavice, da jo z njim razbuknem. Turki so streljali in kričali da nijsem mogel blizu. Ob dveh po polu-noči se umirijo in utihnejo, meni so posreči priplaziti se do zida. Tam poiščem tiho prestrljeno prorez in vložim paket dinamita, zapalim zdolaj vrstico, a komaj se užge, sune jeden Turkov, ki je bil menda začul škripanje patron, paket z okna proč, da je 10 korakov od kule daleč odletel. Zdaj nij bilo dobro zame. Iz kule so vsi začeli na mene streljati hakor bi zdivjali, jaz tečem v sredi frčečih krogel po hribu doli, in ubegnem smrti, skoro gotovej. Dinamit je zgorel brez vspeha in jezen sem bil, v toliko nevarnost postaviti se, a brez vspeha.

„V jutranjej zori postavim še straže in se vrnem v samostan Duže in tu je bilo ono

kar ste čitali uže o razkropljenji jednega oddelka naše vojske. Stvar je bila tako: „Ko jaz ob 10 uri do poludne dospem v samostan, katerega sem bil pred petimi dnevi zapustil z malo četo, s katero sem obkolil prej omenjeno mejno trdnjavo Drieno, bila je naša cela vojska pod vodstvom Luka Petkovića in Rade Bajkovića postavljena na cesti, da pričaka turške kolone, ki se vale proti nam. Mislili so naši, da hoče Turek le pomoč donesti obkoljeni Drini. Jaz splezam na visoko skalo, da si ogledam našo pozicijo; z mano bil je pisatelj L. od „Wien. Tagblatta“, bivši avstrijski častnik. Ko ogledam vse, izpoznam, da so Turki tako v večini, da je propalo naše mesto Duže in da naša vojska ima ali poginiti, ali pa umakniti se. Predružačiti nij bilo nižešta, kajti pet glavarjev je bilo okolo mene in vsi niso sveta vedeli: pred nami Turki, za nami prazen samostan. Mi skupimo četo okolo 30 mož in stojimo na svojem prostoru ter držimo Turke toliko časa, da iznosijo naši vso municijo in vse bolj vredne stvari iz samostana in da se uniči vse, kar nij mogoče bilo odnesti. Potem se 30 nas vratimo v hribe in čakamo večera. Zvečer se vrnemo na pot, ki drži do Dubrovnika. — Na tej najdemo kose one velike naše čete, katera bi bila morala čuvati cesto in katera se je, ko je videla preveliko silo sovražnikov pred soboj, v hribe razkropila. Pod vodstvom Trifka Vukalovića bilo je namreč zbranih 50 vojakov, — vzeli so cesto proti Žubcu — to je kraj, na katerem smo pričakovali največjo pomoč. Jaz sem se vrnil na Dubrovnik z 20 Srbi in družimi. Na meji smo orožje pustili vstajcem, da ga shranijo in da ga nij bilo treba avstrijskim stražam oddati. Ko dospem na cesto, vidim dva jezdeca in izpoznam v njih dva svoja tovariša Kosto de Grujić in z njim še eden drugi. Za njima prideta Ljubobratić in njegov brat. Poročam jim o propadu samostana, o razkropljenji naše vojske — to je bila tužna ura. Sedeli smo pri samotnem studencu pod oljkami, ter se posvetovali in naklepali kaj sedaj storiti. — Sklenili smo, to se ve, skupiti zopet čete in vrniti se na

bojišče. Pri nas je bilo 5 Italijanov, (gari baldijeovski četniki) 2 črnogorca, 1 spljetčan, tako, da nas je bilo 13. Hoteli smo v noči vlatiti zopet v Hercegovino. Kar nam doneseta dva naših poročilo, da vedo Turki o našem početju, in da nas čakajo, da bi nas vjeli. Odšli smo torej v trdnej noči na drug pot čez Sutorino. — Celo dolgo noč smo hodili in dospeli včeraj zopet mej svoje, prekoračivši mejo in ostavili smo se v . . . Nadejamo se izdatne pomoči iz Črne gore in končne zmage naše.

„Još nekaj! Kar vi čitate v novinah „Wiener Tagblatt“ o poslednjih bitkah, je istinito, in kar je pisal dr. Meisner v „Deutsche Zeitung“ je tudi istinito. Kar pa druge novine pišejo, je mnogo izmišljenega ali zlaganega. Če mi bo mogoče, da vam več pišem radostno storim. Pozdravite mi vse prijatelje ude „Sokola“ . . .“

Iz Kostajnice se piše „Politiki“, da so se Turki glede svoje divjosti le v enej reči izpremenili: prej niso kot mohamedani svinjskega mesa jeli, torej vsaj prašiče pri miru pustili, sedaj pa tudi prašiče kradejo in ropajo kristijanom.

Dunajskemu „Tagbl.“ se iz Dubrovnika brzojavlja, da se nič ne ve, kam so izginili oni trije bataljoni, ki so bili pri Skrobatskej soteski od vstašev tepeni. Hussein-paša je poslal tri ogleduhe ali špijone pozvedovat, kje so izginole turške kompanije. Ali tudi nobenega ogleduha, ki so dobili po dvajset ducatov plače, nij bilo nazaj. Sedaj ne more paša nobenega ogleduha več dobiti niti za dvojno plačo ne.

V Bosni je videti, da upor napreduje močno. Iz Staregradiške se „Obzoru“ telegrafuje: Vstaši so potolkli 13. t. m. v Prozari okolo 500 Turkov. V Orahovu so Turci 14. t. m. posekali dva mirna Srba, tamošnja trgovca. — Iz Dubice se istemu listu poroča, da so Turci 15. t. m. deset voz mrtvih Turkov v turško Dubico odpeljali. — Iz Kostajnice se piše, da je v Kozari-planini uže to-

liko vstašev, da so Turki k paši v Biháč poslali po pomoč.

Iz Bosne ima „Obzor“ sledeče telegrame. Iz Kostajnice, 16. sept. Turki Preidoričani, 700 na številu, so šli s slovansko zastavo proti Kozari, da bi vstaše prevarili. — Iz Staregradiške 16. sept.: V selu Vojskovoj blizu Dubice se je 600 vstašev ušancalo s tremi topovi. Narod je uprl oči v Srbijo. — O smrti hajdukov Ostaje in Pecije se poroča, da so ju Turki zasačili, ko sta pila „ljutu rakiju.“

Iz Belgrada se telegrafuje: Mej Limom in Novivarošem so večje čete vstašev. Turki poslednjega mesta niso mogli osvoboditi od oblegovalcev. Pop Žarko ima vedno večje število bojevalcev okolo sebe.

Organ nemških Turkov na Dunaji „Neue Fr. Press“ si daje od lažnjivega Laha iz Dubrovnika pod 10. sept. pisati, da je naš vrl junak Miroslav Hubmajer, sit boja, v Dubrovniku in je zastoj prosil pri slovanskemu odboru za popotnino domov, ter kasneje pri avtonomaših (ali turkoljubih Italinih) prejel denar za potovanje domov. — To je grda laž. Hubmajer je bil z družimi vodji vstašev vred v Cetinji in je v nedeljo 12. sept., torej dva dni kasneje nego je dopisnik „N. Fr. Pr.“ svoje pismo datiral, še telegrafiral za slovo svojem očetu v Ljubljano, da sedaj zopet gre v boj. Ta telegram smo mi sami v rokah imeli.

Praškej nekonfiscirani „Politiki“ od 14. t. m. se iz Cetinja 13. sept. telegrafira: „Denišnji „Glas Črnogorca“ izreka pričakovanje da bode srbska skupščina za vojno izjavila se, ker to terja vstane, bodočnost in blagost srbskega naroda. „Glas C.“ pravi koncem, da bode ves srbski narod tak proglas z navdušenjem sprejel, posebno pa Črna gora ki je zmirom pripravljena in sedaj samo čaka, da s Srbijo skupaj prične delo oslobojevanja.

O strahovitej neusmiljenosti in divjosti Turkov priča poročilo brvatskih vladnih listov, da so Turki v Orahovu dva Srba živa na kolec nabili! — Dalje dopis iz Kostajnice, da so banjaluški trgovci, ki so sedaj na avstrijske zemlji, dobili od političnih oblastij turških naloge, naj se v treh dneh vrnejo, če ne, pošljejo se njih žene in otroci v malo Azijo. Druge devajo na torturo. Evropa pa mirno gleda in celo taki so, ki Turkom pomagajo.

Sledeči dopis v ustavoverno „Deutsche Zeitung“ poveduje, kako se bore Turki, prijatelji „N. Fr. Pr.“ in organa kranjskih nemškutarje „Laib. Tagblatt“.: „Hussein-paša, sedanji komandant turške posadke v Trebinji, je dal brez uzroka kloster Duže zažgati. Turški vojaki so s pravo divjostjo razdevali samostan. Najdenim mrtvim štirim vstašem so glave porezali in jih paši nesli kateri jim je za to nagrado podelil“.

Iz Carigrada se piše v „N. Fr. Pr.“ Sedanje razburjenje v Srbiji Turčijo jako vznemiruje, kajti, ako se Srbi vzdignejo, vzdignili bi se na jedne strani i Bulgari, na drugej Arbanasi, kakor bi tudi Črna gora v boj stopila. Sicer pa bi ugasnjeni (?) ogenj Bosni in Hercegovini zopet raznel se. Tacega požara se porta boji, za to mora inpozantno vojsko zbrati, in ob srbske in bolgarske meji postaviti.

Zadarski „Narodni List“ poroča iz Kostajnice v Bosni: „Lepa polja i doline so zapuščene, kornuza krasna kakoršne davno nij bilo, a nema jo kdo spraviti, sliv je dosti, a nihče jih ne bode sušil, z jedno besedo: jedna najlepših dežel Evrope se vsled turških neznosnih nasilstev pustoši.

Pri Starej Gradiški v Bosni so bili 10. t. m. vstaši izdani in je bila jedna četa res tepena. 1500 Turkov je zasačilo 300 vstašev in jih obkolilo. Voditelja vstašev Pecija in Ostoja sta, ko je bil boj izgubljen, s 50 možmi vzdrževala Turke, drugi vstaši

so se umaknili pod Kozaro. Borba je morala biti ljuta na smrt in življenje, ker palo je 220 Turkov, vstašev 80, mej temi oba voditelja Pecija in Ostoja, a ranjenih so mnogo pripeljali potem v bolnice. Ostoja in Pecija sta se hotela iz boja rešiti preko Save na avstrijsko stran, ali Turki so v čoln za njima streljali in v čolnu na Savi ju je zadelo smrtno zrno.

Iz Bosne se „Obzor“ piše, da sta pala Pecija in Ostoja samo zavoljo tega, ker sta bila presmelo pogumna in sta svoje čete razdelila, pak preveliki večini v roke prišla. Ali pogum imajo njuni bojovníki kakor poprej in vodje tega oddelka sta sedaj Damjanić in Babić. V kratkem bodo novi boji. 15. sept. zjutraj so slišali pri Dubici više Drakšenića hudo streljanje.

V Belgrad so prišli trije Bulgari kot poslanci vstajniškega odbora da bi vlado nagovorili naj pomaga. — Poseben poročevalec „Republique Française“ je prišel v Belgrad, da Francozom poroča o boji. — Belgradski „Istok“ zveđa da je v Bosni od Nove Varoši do Mokre gore pop Žarko vse vzdignil na upor. — „Wien. Tagbl.“ pozveđa iz Belgrada, da je bil tudi pri Rastovaru in Ridjarih boj kjer so vstajniki Turke pretepli in zapodili.

Garibaldi je poslal jednemu svojih prijateljev list, v katerem pravi, da ga veseli ta slovanski prapor svobode. Končno hvali one svoje sobojovníke, ki so šli v Hercegovino in v tem trenutku bojujejo s Turki.

„Ruski Mir“ organ carjevića naslednika in generala Fadejeva je začel nabirati za Hercegovince. Dotični članek graja, da se rusko občinstvo premalo udeležuje in zanima za vstane. V taborji vstaje so vsi narodi izvzemši Rusijo, ki dosedaj niti materialne podpore nij dala.

Narodno-gospodarske stvari.

Najboljša moštna preša.

(Pernišek Blaže.)

Uže se bliža čas, ko začne po vinskih goricah mejaš za mojačem glasno nabijati osušene sode in kadi za novo božjo kapljico — trgatev je pred nami. Samo nekoliko dnij še, pa bodo cvilile in pokale suhe preše prvotnega kopita, katerih se kmet po nijednej ceni neče znebiti in jih pa tudi ne more in nezna zamenjati z izvrstnimi prešami novega ustroja.

Marsikdo se je uže podviral, da bi z dobrim podukom odpravil eno ali drugo mnogobrojnih napak iz kleti slovenskega kmeta da bi se moglo reči, da prideluje Slovenec vino, — pravo vino, a navadno ves trud bob v steno, baš v kletarstvu.

Ker slovenski kmet mora uže od nekđaj živeti brez prave narodne omike, kakor mašina, česar pa so mu obično bivši tlačitelji njegovi krivi, zato ne more on s kemično-znanstvenega stališča vedeti, kaj se vse z moštom godi slabega, ko ga izžema z grozdnihi tropin. S prostim očesom nij mogoče videti velicega sovražnika, kateri se zastran jako slabega prešanja vgnjezduje v moštu, znanstva pako čisto menjka našemu kmetu, da bi on to po svojem nagoni predrugačil.

Zakaj so skoro vsa dolenjska in primorska vina na pol — ocet (jesih)? Zakaj so pretrdega, grenkega in sploh zopernega okusa? Uzrok temu je po večjem slabo prešanje?

Ko se izlije iz jagode vinski sok, prav kmali začenja vreti (kisati), da je le dosta toplo. To vrenje pa nij nič družega, nego tekoči sohar (cuker), ki je v mošti se prominja v alkohol, to je, v upijanljivo žganjico itd. Znano je, da po tovarnah (fabrikah) delajo ozet od žganjice (špirita) tako, da špirit kolikor mogoče zraku razpostavljajo, prelivajo ga po odprtej posodi po trskah. Drugače bi v zaprtem ne mogli fabricirati oceta. Ako kmet torej praži bog ve koliko ur svoj mošt po odprtih pripravah, kaj on dela s tem? On je pravi — očetni fabrikant od česar on tudi svoj fabriški davek plačuje in sicer s tem, da se njegovo vino kazi. Dolenjci in Primorci pijo svoj jesik, pa ne vedó če je to istina in zakaj.

Imenovana očetna kislina v slovenskih vinih pa nij sama, kaj še tej se tudi v obilnosti pridruži še čreselna kislina. Vsak

ve, da se dobiva čreslovina iz hrastovih itd. skorij. A čreslovina pa se nahaja tudi v grozdji; osobito obilo se je nahaja pa v pečljavi in precej tudi v pečkih. Alkohol jo te lastnosti, da izsrka vse dišave in zagoltnost iz grozdnih tropin, ki je postal od čukra v mošti mej vrenjem. Kolikor dalje toraj leži skupaj mošt s tropinami, toliko več čreslovine se navzame mošt. Posebno jasno se to opazuje pri preševanju, ki je nakopal v več urah od pečljavih tropin iz preše. Onda je toliko čreslovine, da je vse rujavo. Temu je vzrok vsakako to, da se 1) pečlji niso precej odstranili pred prešanjem, 2) pa se je predolgo ožemalo, ker so baš prepočasne naše dosedanje prvotne preše, Noetove ka-li?

Ako hoče imeti kedo dobro vino, mora dosti dolgo zoriti grozdje. Ko grozdje konec oktobra dozori, zdaj pa je treba hiteti na vse kriplje, ker je uže kratek dan in ker prerado nagaja grdo vreme. Pa kaj pomaga hiteti trgati, ker pa se grozdje ne more sproti sprešati, ter se po vsih kadeh valja kisajoče grozdje? Škoda se toraj mora delati — za stran nepovoljnih preš.

In te stare preše tudi neverjetno veliko mošta puste v tropinah in strašno veliko truda in zamude prouzročajo. Vsega tega naštetega pa se slovenski kmet prav lahko izogne, da le ima nekoliko desetakov v žepi, saj se pa tudi mnogotero izplačajo ako jih obrne za izvrstno prešo.

Kar koli je na svetu dobrih in slabih naprav, vse so izumili ljudje. Posebno pa se v sedanjem veku mnogo stvarij iznajde. Mej temi je tudi **moštna preša s kolennastim vodom**. Take preše izdelava fabrika Heiner. Manthova, Heugasse 48. na Dunaji. So pa različne velikosti in različne cene.

I. drži	2 vedri in velja	125 gld.
II. " "	5 " " "	190 " "
III. " "	10—12 " " "	320 " "

Delajo se pa še večje, katere veljajo do 700 gld.

Sploh za navadne gospodarje bi bila ona najpripravnejša, katera drži pet veder drozgalice.

Minolo leto mi je bila prilika, da vem natanko, kako se ponaša ona 5 veder velika preša v praksi (dejanji). V enem dnevi je ožela ta preša toliko grozdja, kolikor ga mora biti, da se dobi iz njega kacic 30 veder mošta vsega skupaj. A moralo se je v

oktobri nekoliko tudi po noči delati, (zarano in zvečer pri luči). Ta preša se pa ne sme sama pustiti, nego je vedno treba delati z njo. Z eno vlogo je gotova ta preša v treh četrtinah ure, v enej uri pa vsakako. Šnek je treba podrobiti 4krat. Kedar so tropine temne, tačas so dosta otisnene, dokler pa je žnek še masten in svetlo-rumen videti, tako dolgo še nij dosta sprešan.

S to prešo toraj more navadno vsak slovenski kmet v 1, 2, ali 3 dneh dogotoviti vso trgateg, in čisto se ožme s to prešo dočim v primeri z njo pri vsacem vedri izgubi naš kmet še starimi prešami najmanje 5 bokalov mošta.

Ta preša je pa tudi za to posebne pozornosti vredna, ker se da od ene zidanice v drugo prav lahko prepeljati. Tolika je, kolikoršen je dober čeber, in tudi je tako okrogla. Doga so jej jako močne lesene z 2 jako močnima kovinskima obročema z držali. Stoji pa na železnej plošči po katerej teče v posodo mošt. Nekateri deli v mašini so še celo od bronu.

Za to prešo pa tudi nij treba nijednega velicega prostora, kajti potisniti se da kam za vrata v kotiček, ker je mejhena. S kratka toliko prostora, vsega skupaj potrebuje mej prešanjem, kolikor grozdna kad.

Fabrikant dà s prešo tudi poduk, kako da se mora prešati. Pri naročanju treba pa $\frac{1}{3}$ (tretjino) vsega kupa fabrikantu naprej poslati.

Kmetje, komur je drag zlati čas, ki se trati s starimi prešami in komur mar boljše vino, kojega se s to prešo dosta več dobi, sežite kot naprednjaci po tej najboljši preši.

Loterijne srečke.

V Trstu 11. sept.:	53. 33. 64. 46. 11.
V Gradcu 18. sept.:	55. 12. 14. 29. 6.
Na Dunaji 18. sept.:	23. 89. 78. 86. 65.

Tržne cene

v Ljubljani 18. septembra t. l.

Pšenica 5 gld. 30 kr.; — reš 3 gld. 50 kr.; — ječmen 2 gld. 30 kr.; — oves 2 gld. — kr.; — ajda — gl. — kr.; — prosó 2 gld. 50 kr.; — koruza — gld. — kr.; krompir 1 gld. 60 kr.; — fižol 5 gld. — kr.; masla funt — gld. 52 kr.; — mast — gld. 48 kr.; — špeh frišen — gld. 42 kr.; — špeh povojen — gld. 44 kr.; jajce po 2 kr.; — mleka bokal 10 kr.; govednine funt 27 kr.; — teletnine funt 25 kr.; svinjsko meso, funt 28 kr.; — sena cent 1 gld. 25 kr.; — slame cent 1 gld. 25 kr.; — drva trda 6 gld. 80 kr.; — mehka 5 gld. — kr.